

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Nagy-Várad-utca 2127.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény intézendő: Fűvészkert-utca 1080.</p>
--	--	--

Tartalom. Tanári székfoglaló. Diesöfi József. — Tárca. A kijelentés szükséges volta. Szabó József. — Egyházközségi gondnokok választása. Pinkóczy M. Lajos. — Tanév-megnyitás. Viski K. Bálint. — Egy és más stb. — Különnfélék. — Szerkesztői posta.

Tanári székfoglaló.

I.

Mélyen tisztelt Közönség!

1835 körül lázas lelkiállapotban voltak a világ könnyelmű gyermekei és komolyabb gondolkozású fiai egyaránt. Amazokat a „Walzer-König“ Strauss szédítette meg, ezeket meg a „Das Leben Jesu“ által hirdetté vált Strauss hozta zavarba, kinek e műve nemcsak a theologusokra volt „mennyköcsapás“,¹⁾ hanem minden mívelt keresztyénre nézve. A költő²⁾ „vates“ volt ekkor is: énekelt és jóslott:

„Trotzdem hab' ich in unsern Tagen
Vor keinem Strausse Furcht und Graun:
Die Zeit hat einen Straussmagen
Wird auch den Doktor Strauss verdaun“,

és jóslata betölt! Az ilyféle munkáktól idegenkedni fog a vallásos kebel mindenha; a komoly tudomány meg sehogyszem tud megbarátkozni az ily szembeszökő ellentmondásban sinlő tételekkel: „Christi übernatürliche Geburt, seine Wunder, seine Auferstehung und Himmelfarth bleiben ewige Wahrheiten, so sehr ihre Wirklichkeit als historischer Facta angezweifelt werden mag“;³⁾ s csak megmosolyogja az ily nagyhangú metafizikai frázisokat: „az egész christologiának az a kulcsa, hogy mindazon praedicatumoknak, melyeket az egyház Krisztusnak tulajdonít, egy eszme s pedig egy realis s nem egy Kant-féle bizonytalan eszme teendő subjectumául. Egy individuumban, egy isten-emberben együtt-gondolva, ellentmondanak egymásnak a tulajdonságok és functiók, melyeket az egyházi tan Krisz-

tusra ruház: s a nem ideájában összhangzanak azok. Mindkét természetnek egyesülése az emberiség, maga az emberré lett Isten, a végesbe lépett végtelen és a maga végetlenségére emlékező véges lélek; az emberiség gyermeke a látható anyának és láthatlan apának: a természetnek és léleknek; ez cselekszik csodákat, a mennyiben az emberiség történetének folyamán a lélek mindig jobban urává lesz a természetnek . . . úgy hogy ez vele szemben működésének tehetetlen anyagává törpül; ez a büntelen, a mennyiben fejlődésének menete feddhetlen, az eltisztátalanodás mindig az egyénhez van tapadva, a nemben és ennek történetében elenyészik az; ez a meghaló, feltámadó és mennybeszálló, a mennyiben megtagadván természetiességét, mindig magasb lelki életre tesz szert s megszüntetvén végességét, mint személyes, nemzeti és világi lélek, — egygyé lesz a menny végtelen lelkével⁴⁾ . . . stb. A józan keresztyén theologia elfordul attól, ki a keresztyénség történeti okmányainak tudományos nyomozásáról gyáván lemond s azoknak tartalmát könnyű szerrel mythusoknak nyilvánítja, hogy a pantheistica philosophia homályos fogalmaival kényelmesen operálhasson. Strauss így cselekedett, ezért telt be eddig s telik be ezután is rajta a költő jóvendőlése: „der Straussmagen der Zeit wird ihn verdaun“.⁵⁾

De ha nem engedjük, hogy theológiai tudományunk e Strauss-féle „historicus scepticismusnak és nihilismusnak“⁶⁾ prókátorává szegődjék, nem óhajtunk tartozni azok közé sem, kik a nagy regényírónak, Renán⁷⁾-nak tapsolnak. Az, ki szerint Jézus egy darabig Ker. János utánzója (l'imitateur de Jean) volt;⁸⁾ ki azt tanítja, hogy Jézus lázadó volt a természet és a vér szent kötelékei ellen;⁹⁾ ki az Ur beszélgetését, minden kellemessége mellett sem tartja többnek, mint skolásztikus csatározásnak¹⁰⁾ s érvelését Aristoteles logikájához mérve felettébb gyarlónak nyilvánítja;¹¹⁾ ki azt állítja, hogy Lázárnak

feltámasztása kegyes csalás eredménye; ¹²⁾ vagy a ki a Fel-támadotról szólván így kiált fel: „pouvoir divin de l'amour! moments sacrés, ou la passion d'une hallucinée donne au monde un Dieu ressuscité“: ¹³⁾ az a legendák világában ábrándozó fantasztá létére a történetíró komoly székébe ülven, észre sem veszi, hogy célja rútvál ütött ki, a tervelt „mulier formosa“ képe szédelő ecsete alatt „turpiter atrum desuit in piscem“, történet helyett regényt irt, melynek „Vie de Jésus-nál jobb címe lett volna (a „Mystères de Paris“ után) ez: „Mystères de Jésus.“ ¹⁴⁾ — De meg illik-e egy történetíróhoz botrányos ellentmondásokkal hozni zavarba a szegény olvasót? Ugyan hogy tapodhatta lábbal a természet és vér szent köteleit ¹⁵⁾ az a Jézus, ki Renan szerint ¹⁶⁾ szerelmesen emlékezett meg a fiatal leányokról ott a Gethsemánében, megmérhetlen szenvedéseinek nehéz idején, midőn „grande tristesse“ töltötte el lelkét? Hiszen ha e vakmerő állítás igaz volna, egyike volt volna az Ur a világ legszerelmesebb lovagjainak! Hát ahhoz mit szóljunk, hogy Renan a meghalt rajongó Jézus felett ily istenítő dalt zeng: repose maintenant dans ta gloire noble initiateur! Ton oeuvre est achevée; ta divinité est fondée... tu as acheté la plus complète immortalité! Pour des milliers d'années, le monde va relever de toi... tu seras la signe, autour duquel se livrera la plus ardente bataille... tu deviendras à tel point la pierre angulaire de l'humanité, qu'arracher ton nom de se monde serait l'ébranler jusqu'aux fondements. Entre toi et Dieu, on ne distinguera plus! ¹⁷⁾ Hogy szólhat az Urról így ama történész („l'historien“), kire nézve: „la vie de Jésus finit avec son dernier soupir“ ¹⁸⁾? Hogy veszi ki magát az álmodozó ¹⁹⁾ Jézusról ezt mondani: „la fondation de la vraie religion est bien son oeuvre“, ²⁰⁾ „Das Bild Jesu, welches Renan entwirft ist kein Geschichtsbild; es ist ein aus den unverträglichsten Charakterzügen zusammengesetztes Zerrbild, ein auf Fälschungen der wahren Geschichte beruhendes Trugbild“, — a ki csak még némi értéket is tulajdonít az ujszövetségi iratoknak, mint történeti okmányoknak, az épen úgy aláírja Delitzschnek ²¹⁾ e nyilatkozatát, mint Tischendorf azon ítéletét, ²²⁾ hogy Renan könyve „dem Begriffe schamloser Verleumdung weit näher steht, als dem einer ehrlichen Forschung.“ Strauss az evangéliomoknak, mint mythus-képződményeknek tartalmát a történelemből kiutasította, Renan pedig egyszerűen túltette magát azon; nem ok nélkül kiáltott fel a derék tudós: ²³⁾ „ein erschreckendes Zeichen der Zeit, das französische Frivolität und deutsche Wissenschaft über dem frisch gegrabenen Grabe des Erlösers eine brüderliche Hand sich reichen; der Unglaube, so scheint es, macht einiger als der Glaube!“ Elöttem úgy tűnik fel, hogy Renan célzatosan osztotta fel a maga könyvét 28, tehát annyi feje-

zetre, a mennyiből áll a mi leghosszabb evangéliomunk, a Mátéé. Talán modern evangéliomot szándékozott adni a mívelt emberiség kezébe? Elösmerjük, azt adott: de csak a pokrif evangéliomot. Renan Jézus élete a XIX. század apokrif evangélioma!

S mint ilyen lejárt a magát. Volt idő, midőn egyik kiadása után a másik jött; magyar fordításban átültették hozzánk is. (Jellemző, hogy a fordító átallotta nevét a fordításra kitenni!) De ma már szünni kezd a riadó, melyel nem nagy régen még fogadták. ²⁴⁾ Nekünk ma történet kell s nem spekuláció és regény!

Strauss és Renan munkája azonban missiót végzett: szolgálatot tett az egyháznak, az emberiségnek és az igazságnak. ²⁵⁾ Ujra felhívta a világ figyelmét a Megváltóra, a világ megváltójának személyére. Belátta mindenki, ki csak érdeklődik üdvé iránt, hogy a Jézus Krisztus történeti dicső személyével áll és esik a keresztényen hit és egyház és a morál. ²⁶⁾ Ma már minden mívelt protestáns lélek számot akar adni magának Jézus Krisztusba vetett hitének történeti alapjáról, mert tudja, hogy a meggyőződést hagyományos úton örökölni nem lehet s mert nem akarja botorul magáévá tenni e kegyetlen téfelt: „die Wissenden haben allein den Grund des Glaubens, die Nichtwissenden haben nur den Glauben, und erhalten ihn nur auf dem Wege der Ueberlieferung.“ ²⁷⁾ Iratózni tartozik az ilyféle állitástól különösen az igaz jellemű protestáns lelképásztor! Jaj neki s még inkább gyülekezetének másfelől, ha Strauss tanítványának szegődik, ki szerint: „der Gemeinde gelten die evangelischen Erzählungen als Geschichte, dem kritischen Theologen guten Theils nur als Mythe.“ ²⁸⁾ Ez esetben csakugyan mint hazug próféta, mint ²⁹⁾ נְבִיא מוֹרָה־שֶׁקֶר áll minden alkalommal gyülekezete előtt, ki olyanról predikál papi palástban rútlárva alatt, a miben ő maga sohasem hitt. Hazug próféta marad akkor is, ha, mint Strauss ajánlja, ³⁰⁾ p. húsvétkor a Krisztus feltámadásának érzékelhető tényéből indul ugyan ki, de a hangsúlyt a Krisztussal való eltemettetésre és feltámadásra helyezi; mert húsvétkor ily nagyhangú általánosságoknál többet vár lelkészétől a gyülekezet s mert annak, ki a feltámadás történetét el nem fogadja, joga sincsen hivatkozni arra egy oly gyülekezet előtt, mely azt lélek-boldogító hittel szent-történeti ténynek tartja, — nincs még akkor sem, ha ügyes sophistaként vallásos gondolatokat csatol is ahhoz, így akarván könnyű úton elütni a dolgot. Akármit mond is Strauss, az ily lelkész szerepe ámitás: ez pedig „Frevel an der Wissenschaft und Verrath an der Kirche.“

Természetesen, ha történeti úton akarjuk igazolni a Jézus Krisztusba vetett hitünket, minden dogmatikai fogást kerülnünk kell. Hiszen ha még sikerülne is bebizo-

nyítani, hogy egy személyben lehetséges együtt gondolni az isteni és emberi lényeket, még ez által nem lenne megmutatva az, hogy egyedül a Jézus Krisztus volt az, kiből ama 2 lényeg egyesülése ténynyé vált. A Jézus Krisztus történeti jelenség volt földi életében; tehát az ő személyének megösmérése, — mely pedig a benne helyezett prot. hitnek egyedüli alapja, — ránk nézve, késő kor gyermekeire nézve, csak is történeti hiteles adatok, feljegyzések alapján lehetséges.

Melyek ezek?

Idézetek, jegyzetek.

1) Tájékoztás az újabb theológia körében, Budapest, 1880. Keresztes J., Dr. Kovács Ö., Dr. Bartók Gy. 33-ik lap.

2) Hoffmann von Fallersleben: „Die beiden Strausse.“

3) Strauss: Das Leben Jesu 1835. Vorrede.

4) Strauss, idézett műve II. köt. 739. k. l.

5) S ha Keresztes J. [Tájékoztás stb. (lásd 1) alatt) 194. s k. l.] ezzel szemben azt mondja, hogy Strauss oly gyönyörűen tudta domborítani a Jézus történeti jellemét, a mint még kevesen tették, hát csodálkozásunkat nem titkolhatjuk el. (V. ö. az i. m. 32—33. lapjain olvashatókkal.)

6) De Wette: Das Wesen des christl. Glaubens. Basel, 1846. Vorwort.

7) Renánnak művei: „Histoire des origines du Christianisme“, mely 7 részből áll: 1) La vie de Jésus, (1863.; 17-ik kiad. 1882.). 2) Les apôtres, (1866.). 3) Saint-Paul, (1869.). 4) L' Antechrist, (1871.). 5) Les évangiles et la seconde génération chrétienne, (1877.). 6) L' église chretienne, (1879.). 7) Marc-Aurèle, (1882.).

8) Renan: Vie de Jésus. Septième ed. Chap. VI.

9) „Bientôt dans sa hardie révolte contre la nature il devait aller plus loin encore, et nous le verrons foulant aux pieds tout ce qui est de l' homme, le sang, l' amour, la patrie“ . . . Renan: Vie d. J. Chap. III.

10) „Ses conversations d' ordinaire pleines de grâce, devenaient un feu roulant de disputes, une suite interminable de batailles scolastiques.“ Renan i. m. Chap. XXI.

11) „Son argumentation, jugée d' après les règles de la logique aristotélicienne, est trèsfaible.“ Renan i. m. Chap. XXI.

12) „Peut-être Lazare, pâle encore de sa maladie, se fit-il entourer de bandelettes, comme un mort, et enfermer dans son tombeau de famille.“ Renan i. m. Chap. XXII. Ugyanő (u. o) e csodát így akarja megmagyarázni: „il semble que Lazare était malade, . . . la joie de son (Jésus) arrivée put ramener Lazare a la vie . . .“

13) Renan i. m. Chap. XXVI.

14) Franz Delitzsch: Jesus und Hillel. 3 Aufl. 1879. 6-ik lap.

15) Lásd 9) alatt.

16) „Se rappela-t-il les claires fontaines de la Galilée où il aurait pu se rafraîchir, la vigne et la figuier sous lesquels il avait pu s' asseoir, les jeunes filles, qui auraient peut-être consenti à l' aimer?“ Renan i. m. Chap. XXIII.

17) Renan Vie d. J. Chap. XXV.

18) Renan i. m. Chap. XXVI.

19) „Nos principes de science positive sont blessés de la

part de rêves que renfermait le programme de Jésus. Renan i. m. Chap. VII.

20) Renan i. m. Chap. XXVIII.

21) I. m. 7-ik lap.

22) Tischendorf: Wann wurden unsere Evangelien verfasst? 4-te Aufl. 2-ter Abdr. 1880. 3-ik lap.

23) Tischendorf i. m. 7-ik l.; v. ö. 131-ik lappal.

24) Mégis lásd: Tájékoztás stb. 185-ik l.

25) Strauss: Das L. J. B. II. végső szavai.

26) Tischendorf idézett műve 1-ső l.: „Diese Person ihrer Hoheit entkleiden, derjenigen Hoheit, die ihr die gesammte Kirche unter dem Namen Gottes Sohn gibt, und dennoch den christlichen Glauben, die christliche Kirche halten wollen: das ist ein vergebliches Beginnen, ist eitles Blendwerk . . . Selbst die Moral, die man aus dem Schiffbruche des Glaubens retten zu können vorgibt, krankt an den tiefsten inneren Widersprüchen; es müszte denn ein gesunder Baum aus fauler Wurzel wachsen können.“

27) Schleiermacher: 2-tes Sendschreiben über die Glaubenslehre.

28) Strauss: i. m. B. II. 745. l.

29) És. 9, 14.

30) Strauss: i. m. B. II. 747. s k. l.

Dicsőfi József.

(Vége köv.)

T á r c z a.

A kijelentés szükséges volta.

(Értekezés.)

(Folytatás.)

Az óvilágnak eme nagy betegségét a philosophia sem gyógyította; a sötétben bolyongó emberiségnek világosságot ez sem gyújtott. Nem, mert az istenekre nézve általában az volt minden philosophus principiuma, hogy „azokat közönségesen és különösen tisztelni kell.“ Tisztelni kell „az ország isteneit, hérószait“! Tehát a maga eszméivel egyik philosophus sem akarta helyettesíteni a nemzeti isteneket, sőt Protagorás, egyik igen híres sophista azt mondá: „nem tudom, vannak-é istenek, vagy nincsenek.“ De nem is nagy kedvök volt a philosophusoknak az istenről alkotott eszméiket a népnek ajánlani a nemzeti istenek helyett, mert ki volt mondva a nép által, hogy az anyag örök voltáról, a világról ugyan elmélkedhetnek, a mennyi tetszik nekik; de a mysteriumokban tanított tudományt ne illessék; hogy okoskodásaikkal azon principiumokat, melyek a fennálló istenitizteiet alapját képezik, ne érintsék és bizony, ha a philosophusok ezen tilalom ellenére cselekedtek, gyakran igen szigorúan kellett bünhődniök a néptől.

Aeschylust azzal vádolták, hogy egyik szomorújátékában elárulta a mysteriumok titkát és bár világosan bebizonnyította, hogy a vád alaptalan, mégis alig tudta kikerülni, hogy a nép a törvényszék kapujában meg ne köveze. A melosi Diagoras ellen kétszeres vádat emeltek, hogy t. i. felfedezte a mysteriumokat s tagadja a nemzeti istenek létét; csak úgy tudta megmenteni életét, hogy megszökött; a nép pedig jutalmat tűzött ki annak, ki élve vagy halva

kézre keríti; az ítéletet, mely őt gyalázzal illette, rézszalpra metszették fel. Sokrates az ő specialis geniusáért, melyről azt állította, hogy az őt gyermekkorától fogva kíséri és ő annak sugallásait minden szándékában követi, méregpoharat ivott, mert azt mondták róla, hogy nem tiszteli a nemzeti isteneket.

Egyébiránt magok a legtisztább fők sem tudták megalkotni az Isten tökéletes eszméjét, nem tudták kimagyarázni annak természetét és lényét. Sokrates azt mondja, van egy fő Isten, a ki a világ teremtője, tartója; ez alatt voltak aztán a fő Isten által teremtett alsóbb istenek, kikre amaz hatalma egy részét átruházta. Szerinte az istenek láthatatlanok, de az általok tett csodák hirdetik, hogy ők vannak és pedig mindenütt jelen vannak, látnak, hallanak mindeneiket; az embereket különösen szeretik, szakadatlanul szólanak hozzájuk ezen szívökbe metszett főtörvény által: „boruljatok le az istenek előtt“; szólanak hozzájuk a földön véghezment csodák és jövendölések által, melyekkel akaratjokat jelentik ki. Imé, minő szép eszméket és elveket hirdet, mégis az ő specialis geniusáról beszél és utolsó kívánsága, — a mi egy bölcselőhöz épen nem illik, — az, hogy érette Aesculapnak egy kakast áldozzanak.

El van ismervé, hogy Piátó bölcséleti rendszere a legfelségesebb és legtökéletesebb minden bölcselőé között; tiszta, világos, igen közel áll a keresztyénséghez. Szépen mondja: „az az Isten, a kit én nektek hirdetek, egyetlenegy, változhatatlan, végtelen Isten; középpontja minden tökéletességnek, kifogyhatatlan kutfeje az értelemnek és lételnek; minekelőtte teremtette volna a világot, ő már volt, mert neki nincs kezdete; ő volt önnönmagában, megvolt az örökkévalóság mélységében; eped az „isteni íge“ után, melynek segítségével az élet viharos tengerén átevezzen“, — mégis oly tanokat hirdet, melyeket a kijelentés által felvilágosodott szem nemcsak vallástalanoknak és erkölcssteleneknek ítél, hanem magát a humanitás eszméjét és a természetes jogot is durván sértik. Megengedi, hogy azokat a gyermekeket, a kik valamely természetes gyengeséggel születnek, egy félreeső helyre kitegyék; parancsolja, hogy a házasfelek sorshúzás útján kössenek szövetséget; ha aztán a haza óhajtásának eleget tettek (gyermekök született), váljanak el s ismét sorshúzás útján újabb házassági szövetségre lépjenek. Ezen szüntelen tartó menyegző és válás által aztán egy asszony egymásután több ember felesége is lehet. Mi ez? Nőközösség, a mely a tiszta keresztyén erkölcsi érzetet a legdurvábban sérti és arcul üti.

Pars pro toto. A mit látunk az ókor eme legkitünőbb bölcselőinél a legfőbb igazságra és a vallás-erkölcsi életre vonatkozólag, azt látjuk a többieknél is azzal a különbséggel, hogy azok a legtöbbször még az ezek által elért és meghúzott miveltségi színvonal alatt is jóval alulmaradtak.

Ha tudjuk azt, hogy a philosophusok gyakorlati élete csak nagyritkán felelt meg tanaiknak s a nép ezen súlyos vádja: „aliter vivis, aliter loqueris“, nagyon is illett rájuk, mert az egyik könnyelmű és dicsekvő volt, a másik pénzt, hírnevet hajhászott, a legtöbb rabja volt az érzékiségnek; az igazságos Aristides szerint pedig, — bár pöffeszkedők voltak, — a gazdagok, sőt a gazdagok szakácsai és sütőmesterei előtt is porban csusztak: értjük Tacitns azon keserű nyilatkozatát, midőn korának romlottságát mély szomorúsággal és fájó érzéssel nézte, hogy minden földi dolog

üres héj, az emberi élet egy szörnyű bohózat. Egyébiránt nem késem megjegyezni, hogy az isteni kegyelemczél egyetemességéből bátran következtethetjük, hogy Isten egyáltalában nem akarta azt, hogy a pogányok az idvesség áldásaiból kizárassanak. Az isteni üdv-ökonomiának ők is részesei voltak. Istennek a pogányok iránt tanúsított figyelmét mutatja az, hogy támasztott közöttük tiszta erkölcsű, vallásos érzelmű férfiakat, kik szép életüknél fogva a nép előtt gyújtottak annyi világosságot, a mennyi az ő sötétséggel borított egöket legalább némileg megvilágosította. Hogy Isten egy népet egészen átadja a sötétségnek, hogy gondját egészen levegye róla, azt mi keresztyének nem hihetjük el, azt csak a partikuláris gondolkodású zsidók állíthatták, a kik az isteni kedvezést egy oly monopoliumnak tartották, a mely csak az ő számokra volt fentartva a Jáve által.

Báránd.

Szabó József,
ev. ref. segédlelkész.

(Vége köv.)

Az egyházközségi gondnokok választása.

Az egyházközségi gondnokok választásáról az egyházi törvényekben négy helyen, a törvények életbeléptetésére kiadott „útasításokban“ egy helyen van szó.

Az egyházi törvényekben 1) a 20-ik §. az egyházközségi gondnokok választását a presbyterekkel együtt az egyházközség jogkörébe tartozónak mondja.

2) A 28-ik §. 10-ik pontja ugyanezt mondja, a midőn így szól: „a presbyterium választja a gondnokokat, kivéve“ stb.

3) Ugyancsak a 28-ik §. 13-ik pontja már így kíván intézkedni: „mindezen teendők czélszerű foganatosítása végett, oly ügyekben, a melyekre nézve annak szüksége valóban fenförog, jogában áll a presbyteriumnak egyes bizottságokat s különféle tisztviselőket, mint p. o. számadó és építető gondnokot stb. választani vagy kinevezni.“

4) A 139-ik §-ban az egyházközségi gondnokok választása ismét az egyházközség jogául mondatik ki.

Az útasításokban a 15-ik kikezdésben határozottan ez áll: „a 20-ik §. b) pontja szerint az egyházközség hatáskörébe tartozván az egyházi gondnokok választása is, közvetlen az egyházközségi tagok által a több helyen ugynevezett főgondnokok választandók, vagy a hol főgondnok nincs, egy vagy több gondnok van, bárha azok számadási viszonyban vannak is az egyházzal, szintén úgy választandók, mint a presbyterek és csak az egyházközségi tagok által választott gondnokok hivatalból tagjai a presbyteriumnak.“

Ki válaszssa hát az egyházközségi gondnokokat? Az egyházközség-é, vagy a presbyterium?

Miképen vélekednek s járnak el e dologban más egyházmegyék, nem tudom?

A heves-nagy-kunsági egyházmegyében, ugylátszik, e tekintetben eltérő a felfogás s így a gyakorlat is.

A nagyobb egyházak, melyekben rendesen főgondnok is van, különbséget tesznek a fő- és algondnok, tehát kezelő gondnok választása között. Ők a főgondnokot — értesülésem szerint — választják az egyházközségi gyűlés által; az algondnokot a presbyterium által, ez utóbbit a törvény 28-ik §-ának 13-ik pontjára támaszkodással azon alapon,

hogy a presbyterium csak olyan gondnokért vállalhat felelősséget, a kit maga választott.

A kisebb egyházakban, — tán még ott is, hol főgondnok is van, — úgy látszik, az a felfogás és gyakorlat jutott érvényre, hogy az egyházközségi gondnok az egyházközségi gyűlés által választatik.

Én az egyházi törvény tendenciájával ezt látom meg-egyezőbbnek.

Mert a törvény 20-ik §-a, a 28-ik §. 10-ik pontja, a 139-ik §-nak mindjárt a kezdete ezt mondja, az útasítások 15-ik kikezdése ezt magyarázza; s hiszem, hogy az útasítások szerzője vagy szerzői, mint a zsinatnak volt tagja vagy tagjai leghívatottabb magyarázói lehetnek a hozzájárulásokkal szülemlett törvénynek; nem győzvének meg e részben a 28-ik §. 13-ik pontjára támaszkodók azon oka sem, hogy a presbyterium csak általa választott gondnokért vállalhat felelősséget; mert különben is, de meg az útasítások 5-ik kikezdésének utolsó pontja világosan mondja, hogy „a közgyűlésnek a presbyterek mindnyájan tagjai“, tehát a gondnokválasztásba befolyanak.

Hogy aztán az egyházközségi gyűlés általi választással elérjük-e, a mit akarunk, — kivált kisebb helyeken, — a közügy iránti érdeklődést: ez már más kérdés. Hallottam egyházat, a hol a pár egyházközségi tagot fogni kellett az ily választás alkalmával a presbyterium mellé; sőt a kik mint pontos fizetők jogosulva lennének befolyani, a választás helyéről — a mi kis helyen a templom — elvonulnak, alig egy-kettő marad; a nem jogosultaknak pedig hiába magyarázzuk, hogy a jog kötelességgel jár; azok meg a szegény papot átkozzák, hogy őket kizárta a templomból!

T.-Szalók, 1887. szept. 8.

Pinkóczy M. Lajos,
ev. ref. lelkész.

Tanév-megnyitás.

(A sárospataki főiskolában.)

Mindig vágyakozom arra, hogy mi ref. főiskolák ismernők meg egymást úgy, mint testvérekhez illik. Ismernők meg külső-belső életünket, anyagi és szellemi állapotainkat.

Nagy hiba, hogy nincsenek érintkezési pontjaink, a hol és a mikor egymást megismernők, baráti szívélyes viszonyt kötnénk. Hogy többet ne említsek, Patak és Debreczen is oly távol állanak e tekintetben egymástól, mintha nem is egy felekezethez nagy múltú, szomszédos iskolái lennének.

Próbáljunk közeledni. Háttha e közeledésnek hasznai is lehetnének?! Tegye meg mindenki egymás megbecsülésére azt, a mit tehet. Ha mi meg nem becsüljük egymást, mit várhatunk másoktól? Ime én elmondom a debreczeniek lapjában azt, a mit elmondhatnék a miénkben is. Elmondom: hogyan nyílt meg nálunk az iskolai év.

A főiskola udvarán van egy ódon épület, még a régi jó világ maradványa, ez minden módon kicsinosítva szolgál az egyházkerületi küldöttség szálló helyéül. Itt vannak szobái a püspöktől kezdve le a tanácsbírák és jegyzőkig majd mindenkinek. Az iskolai ünnepélyességek alkalmára egész kis vendéglő ez az épület, hol mindenki a főiskola vendége. Az itteni közös lakás és közös étkezés nemcsak

azért igen derék, hogy a sokféle komoly munka után egy pár kedélyes óra következhetik a fehér asztalnál, hanem azért is, mert gyakran fesztelen megbeszélés között előkészítettnek a következő tanácskozások tárgyai. Aztán az, hogy mindenki egyforma, együtt él, tanár és előjáró összevegyül, — mert ekkor a tanárok közül is sokan ott étkeznek, — egész kis demokráciává teszi ezt a társaságot. Kovách Károly ungi egyházmegyei gondnok nyíltan kijelentette, hogy életének legboldogabb napjai közé tartoznak azok, a miket itt ilyen alkalmakkor tölt el.

A főiskolai algondnokok jóelőre értesítették az igazgatóságot, hogy az iskolai év ünnepies megnyitása f. hó 6-án lesz. 9 órára az összes tanári kar, az ifjúság, az igazgató-tanács legtöbb tagja és számos szüle ott volt a főiskolai imateremben.

A „Jövel Szent-lélek“ elzengése után Mitrovics Gyula főiskolai lelkész lépett a szószékre és mondott egy szép, felemelő imát. Felemlítette, hogy „imé, mikor a természetben hervadni kezd a virág és sárgul a lomb: itt akkor nyílik meg az új, a reményteljes év s összesereglenek a jövődőség fakadozó reménybimbói.“ A lélekből lélekhez szóló s az új évre áldást kérő fohász minden jelenlevőt mélyen meghatott.

Nagy Gusztáv közigazgató üdvözölte az igazgató-tanácsot, a tanári kart s a nemes ifjúságot. Ajánlta, hogy szorgalom, jó erkölcs és hazaszeretet legyen főjellege a mostani ifjúságnak is, mint volt e szent falak közt negyded-fél századon át mindig.

Kérészy István gymnasiumi igazgató felolvasta az iskolai törvényeket. S megtoldta szereplését egy néhány intellemmel. Felemlíté, hogy egyik hírneves pataki jogtanár azt mondta: „Ha soha senki nem hazudnék: nem kellene törvény.“ Ha az ifjúság soha nem tenne az iskolai rend és fegyelem ellen: nem kellene iskolai törvényt emlegetni sem. Óhajtja, hogy év végére a törvénykönyvet belepje a por az ő igazgatói asztalán; a mi jelenteni fogja, hogy nem volt rá szükség.

Ezek után felemelkedett az ékes szavú s erős logikájú egyházi algondnok, a költő Fejes István. Nagyhathású beszédben fejtegette előbb, hogy mennyit ártott a nevelés-oktatás nagy ügyének az a sok próbálgatás, melynek újabb időben ki volt és ki van téve; hogy nem hallgattak az illető körök a szakértő protestáns tanügyi férfiak kijelentésére és nem acceptálták ide vágó legalaposabb, hosszas tapasztalaton nyugvó tervezeteit. De mi, e kis szigetünkön, maradjunk hívek az ősök jónak bizonyult hagyományaihoz... Intette az akadémiai ifjakat a modern nyelvek tanulására s a szépirodalommal való foglalkozás mellett a szaktudományok körül való buvárkodásra. Szóval: minden szépre és jóra. Elismerő, buzdító szavakat intézett a tanári karhoz és áldást kérve az egész megjelent közönségre, az új 1887/8-ik iskolai évet megnyitottnak jelentette ki.

Az ünnepély után az igazgató-tanács tagjai munkához fogtak s a tandíj és tápintézeti díj elengedése iránt beadott kérvények egész halmazát elintézték.

Egy óra után a küldöttségi szálláson lakomához gyűlt a főiskola köréhez tartozó minden hivatalnok. Ott volt az összes tanári kar (két betegeskedő kivételével). Az igazgató-tanácsból: Fejes István, Dókus Gyula elnökök, Nagy Pál, Dr. Juhász Mihály, Vécsey József, Kérészy Barna,

Béky Sámuel, Dr. Lengyel Endre, Dókus Ernő vidékiek; a gazdasági választmányból: Dr. Rik Gusztáv, Dr. Láczy László városi tagok; Meczner Gyula államvizsgáló bizottsági tag, az ifjuság képviselőjében a segédtanár és a senior és még sok mások.

A jó ízű ebédelés közben meleg megemlékezés történt a szeretett főgondnokokról s ez id. Báró Vay Miklós ő excellentiájával és Kun Bertalan püspök urral táviratilag közöltetett. Azután a komoly és tréfás díkeziók egész özöne áradt el a jó kedvre derült társaságon.

Igy mentünk be az új iskolai esztendőbe Sárospatakon.

Viski K. Bálint.

Egy és más az egyházi élet és a gyakorlati theologia mezejéről.

Anyakönyvvezetés és házasság.

Ha nagy teher a klérus nyakában az üdvtelen coelibatus, nem kevesebb súlylyal nehezedik reánk nagyobb városainkban az üdvigéretekkel kapcsolatban szintén nem levő mátrikulák gondja. S ha már ezeket az állam semmi jutalom, de annál nagyobb felelősség terhe mellett reánk bizza, eltekintve az állam által buzdításul a Dienst-Reglamban előirt pénz- és börtönbüntetéstől, azt hiszem, annyival inkább szent kötelességünknek tekintjük azokat pontosan vezetni, mivel felebarátaink legfontosabb erkölcsi és társadalmi érdekei azokon alapulnak, (hogy az egyházi adózást ne is említsem!); fáradozásinkat ugyan jutalmazza némileg az anyakönyvi kivonatok díjazása, de, kérdem, a katona-állításkor felmerülő roppant lélekölő munkát ki és mivel fizeti meg, pedig ez a munka 1—2 hónapig, ha nem tovább, évenként betart s a pap alig lehet elég éber és serény, hogy időt szakítson a predikáció készítésére és a hívek lelki gondozására, mert gyakran megesik, hogy egy meghaltnak kijelentett egyén miatt két napig is szagolgatni kell a dohos anyakönyvet ingyen, míg aztán nagysokára rábukkanunk a funerátor által tévesen bediktált megboldogultra; hát azért ki jutalmaz bennünket, hogy a politikai hatóságok megkeresésére gyorsan kell szolgálunk? A nagy harang! Ha ezzel is be kell érni, jó; de már azon aztán szerfelett tudok csudálkozni, mikor egy ifjú kolléga előáll s ad horrendum pastorum azt mondja, hogy a mátrikulák üdvös intézménye még nem lévén teljesen elviselhetlenné téve papra és népre egyaránt, gondoskodjunk módozatokról, hogy úgy járjunk, mint Aesopus békái a királyválasztással! Kollégám és barátom, Sz. L. szívére veszi a mátrikulázás azon hátrányát, hogy az tág kaput hagy a bigamiára; ezen tünődése közben a keresztelési anyakönyvre veti tekintetét s azt mondja: „Nincs többé bigamia!” Ha ez a bigamia olyan napirenden lévő bűn volna, a melynek elkövetése végett a hívek ugyancsak költözgetnének egyik országszéléről a másikra; ha hivatásunkba vágóbb dolgaink; ha sokkal vérzőbb és fájdalmasabb sebek is nem volnának a vallásosság és erkölcsiség testén, a melyekre lekipásztori kötelességérzetből rakosgatnunk kell az irt (iszákosság, káromlás, ünneprontás, vadházasság és egyebek), akkor első sorban csatlakoznám Sz. L. barátom zászlójához: de jelenlegi körülményeink közt azt mondom, hogy a helyett inkább ve-

gyük fel a Krisztus gyönyörűséges igáját, predikáljuk az evangéliumot, fejleszszük a belmissiót, mint oly szörnyű erővel induljunk a szegény bigamikuskok kis csapata ellen! Házassági ügyben extra keresztlevelet állítani ki! Mit tesz ez? Azt, hogy legjámborabb atyánkfia, a ki soha nem forgatja agyában a bigamia szörnyű vétékét, akár egyébre se keressen egész életében országszerte, mint a kivonatokra megkivántató bélyeg- és pecsétdíjakra. Ha elment valaki tanoncznak, ha biztosította életét valamely társaságnál, ha iparendélyt váltott stb., mindig keresztlevélre volt szüksége; s ha már esetleg van 3—4 keresztlevele, még váltson egyet házassági ügyben is, a melynek annyival inkább gondját kell viselni, mivel elveszés esetén országszerte kurrentáltatik és míg bírósági végzés által nem konstatáltatik az elveszés, másik ki nem állíttatik. A mi azt illeti, hogy a keresztlevelek kiválthatása elé bármily alakban is gát vettessék, azt már épen képtelenségnek tartom, mert a kivonatot kérőnek anyagi, vagy épen becsületbeli érdekei sürgősen követelhetik azt; de sértve van itt a fináncz-hivatal és papzseb egyaránt; a vadházasságok pedig gomba módjára burjánzanának efféle intézmény árnyékában. Ki kell adni az anyakönyvi kivonatot bárki-nek, ha kéri és fizet; hiszen az nem titok, hanem közokmány s ha igaz úton használhatja, miért gátolni az igazságot? Ha visszaélést követ el vele, az igazságszolgáltatás jogkörébe vág megtorolni, a kiállító csak a bélyeggel ellátott kivonat hűségéért felelős. De meg, ha valaki annyira vetemedik, hogy keresztlevéllel bigamiára akar lépni, nem sokkal fogja szaporítani bűnét, ha a nem házassági czélra kivett keresztelési okmányának felibe írja, vagy iratja: „házassági ügyben.“

De eltekintve mindezekről, csak azt vegyük tekintetbe, hogy mennyi bajunk van a rendes és betűrendes mátrikulákkal, himlőoltás, katonaállítás stb.-vel, úgy hogy a lelkeség idestova egyszerű irnoksággá száll alá: miért volna hát a házasságnál ez idő szerint érvényben levő eljárásához valami új képtelenség? Hogy több formassággal küzdjünk?! Egész sereg a kérdések sora most is, melyeket a jegyesekhez intézünk; megszolgálunk a stólaért így is, — hátha még az én kollégám szerint oly hűségesen megmagyarozzuk, vagy pláne levélben, per longum et latum megírjuk a házassági ügyben kiadott keresztlevél fontosságát és hasznát, mi lesz belőlünk?! Azonfelül mennyit kellene tusakodni a keresztlevelek kiadása és nem adása körül!

Ha mi lelkészek a törvényileg meghatározott eljárás szem előtt tartása mellett, bigamikus vagy trigamikus házasságot kötünk is meg, bizonyára nem sok bajunk lesz. Ha feltéve, de meg nem engedve, hogy életében minden lelkészt fenyegetne egy bigamikus eset, nem szívesebben igazolná-e a lelkész törvényszerű eljárását, mint a sok bejegyzéssel s magyarázással kinlódni?

Ne a lélekölő mátrikulázási terhek szaporításáról, hanem inkább azok apasztási módja felett gondolkozzunk! — Felvetek egy párt! Az állam a maga szempontjából megköveteli a védkötelesek halotti bizonyítványának illetőségi helyére mátrikulázás végetti áttételét. Ezt értem! De hogy némely lelkészek a máshová való szülők gyermekét megkeresztelve, mért mátrikulázzák null (0) és nem folyó szám alatt s mért küldik a hivatalból kiállított keresztlevelet a másik pap nyakára (stóla nélkül) folyó szám alatti anya-

könyvezés végett s mért csinálnak egy dologból négyet, ezt már nem értem?! Ugyanilyen eljárást követnek némelyek a nem védkötelesek (nők és kötelezettségen túllevők) halotti bizonyítványával is. Efféle kedves megkeresésekben magam is részesültem; azt meg hallomásból tudom, hogy némely lelkész még abban is örömet találja, hogy az ubi sponsa elv alapján másutt megejtett esketést anyakönyvi kivonatról hűségesen bevezeti a maga anyakönyvébe is. Ez utóbbi aztán, az általam elítélt másik két eljárás non plus ultrája! A mátrikula-vezetés nem annyira lelkészi funkció, mint ingyenes állami szolgálat lévén, ne adjunk ezen nagy teherhez még magunk is senki által nem kívánt és senkire nem hasznos fáradságot! Hagyjuk el a felesleges jó cselekedeteket, hiszen a szoros köteletségnek sem igen tudunk eleget tenni, még a legjobb akarat mellett sem; annyi mindenfélének kellene utána nézni minden keresztelezés, esketés alkalmával a mátrikulában, hogy akár egyebet se tennénk kora reggeltől késő estig. De hát meg is vagyunk irva: „Ne légy felettébb igaz!”

Fogyasztani s nem súlyosbitani a mechanikus munkát!

Révész Mihály.

Különfélék.

Debreczeni főiskola. Az évet nyitó istenitisztelelet mult szombaton, f. hó 10-én tartatott meg, a főiskolai imaterem roskadozó állapota miatt a nagytemplomban. Istentisztelet előtt a teljes tanárkar a főiskolai kisebb gyűlésteremben jött össze, hol a gyöngékedése miatt távol maradni kényszerült püspök ur nevében Tóth Sámuel akad. igazgató üdvözölte a tanárkart, majd ennek jó kívánságait fejezte ki a püspök ur s a jelenlevő helyi főgondnok, Szűcs István ur iránt. A nagytemplomban lapunk szerkesztője, mint főiskolai lelkész imádkozott. Istentisztelet után a tanárkar egy, három tagból álló küldöttséget menesztett püspök ur üdvözlésére, az akadémiai igazgató pedig, az immár fennálló gyakorlat szerint, a nagytemplom nem lévén arra alkalmas és arravaló hely, egyik nagyobb tanteremben összegyűjtötte az akadémiai ifjúságot s felolvastatta mindenekelőtt a tavaly ösztön- és pályadíjakat nyert akad. tanulók neveit s ennek kapcsában főleg azon alapítványok történetéről beszélvén, melyeket a főiskola egykori növendékei tettek, a kegyelet érzelmeinek ápolására hívta föl az ifjakat. A törvények illető szakaszainak felolvasatása után még néhány különösebb utasítással látta el az igazgató a nagy számmal megjelent tanulókat. Másnap, vasárnap d. e. 1/2 11 órakor tartotta meg Dicsőfi József hittanár „A szynoptikus evangéliomok kritikája és apologiája“ cz. székfoglaló értekezését, melyben elveti Strauss és Renan mythikus és csapongó regényes felfogását a Jézus Krisztus életére vonatkozólag s hangsúlyozza, hogy mint történeti személyiségnek, az Urnak élete is csak történeti alapon tárgyalható, történeti források utján állítható össze. Ily forrásoknak tekinti a kánoni s közelebről a szynoptikus evangéliomokat, melyeknek, — valamint a történeti fejlődés folyamán előállott kánonnak is, — irodalom-történeti bírálatát lehetőnek, sőt szükségesnek tartja. E komoly bírálatban van aztán szerinte a szynoptikusok apologiája. Különben D. a Weisse-Weiss-féle hypothesishez csatlakozik a szynoptiku-

sok előállításának nyomozásában. A nagy gonddal s tudományos apparátussal készült értekezésből mutatóványokat közlünk lapunk ezen és a jövő heti számában. Az ünnepélyt különben püspök ur távollétében az akadémiai igazgató nyitotta meg, kinek értékes, mert történeti nyomozódásokon alapuló két beszédét legközelebb közöljük. Az érdekes értekezést a díszteremben nagyszámú, természetesen főként tanárokból és tanulókból álló közönség hallgatta végig. Szűcs István, a buzgó debreczeni főgondnok innen sem hiányzott s ott voltak még vele Némethy Lajos, Kiss Albert, Könyves Tóth Kálmán lelkészek és néhány egyháztanácsos. Az ünnepély kezdetén és végén a főiskolai énekkar is szerepelt.

Lelkészválasztás. Nyir-Megyesen Tukacs Lajos kr.-szent-miklósi lelkész Debreczeni Gyula n.-váradai vallásnár 38 szavazata ellenében 59 szavazattal lelkészül választott meg. Egy jelölt még 3 s egy másik 1 szavazatot kapott. Mint egy hozzánk érkezett magánlevélből értesülünk, a választás ellen kérvény adatott be.

Lelkészjelölés. A beregi ev. ref. egyházmegyébe kebeleztet barabási egyház lelkészi állomására f. hó 9-én 14 pályázó közül jelöltettek: Varga József macsolai, Kölcsey Zsigmond csetfalvai, Vajdas Sándor tákosi, Batta Ferdinánd n.-bégányi és Arday Pál t.-vidi lelkészek. Ugyancsak ez alkalommal történt a jelölés a b.-ujfalui és izsnyétei lelkészi állomásokra is; amarra 13 pályázó közül Miklós József gecsei, Bánóczi Endre muzsalyi rendes, — Bereczky József bilkei missionárius, Szarka Tamás k.-bégányi és Bartha József munkácsi s. lelkészek; erre 17 közül Tariska Lajos balazséri, Darcsi Miklós borzsovai, Nemes Ferenc bucsui, Pataki Imre ardói és Szentimrei József kajdanói lelkészek jelöltettek ki. A választás 25-én leend mindhárom egyházban.

Gyászír. A h.-bösszörményi ev. ref. egyház előjárósága fájdalmas szívvel jelenti Katona Zsigmondnak, a 42 éven át nagy buzgósággal s példás hűséggel szolgált énekevezér s orgonistának, e folyó hó 13-án hajnali 1 órakor, életének 66-ik évében, végelgyöngülés folytán bekövetkezett csendes elhunytát. A szeretetet s tiszteletet oly méltán kiérdemelt férfiú s buzgó egyházi hivatalnok emléke legyen áldott! H.-Bösszörmény, 1887. szept. 13.

Dunántúli hírek. Pap Gábor dunántúli püspök, mint egy hozzánk is beküldött terjedelmes levélből olvassuk, f. hó 8-án a barsi ev. ref. egyházmegye látogatását kezdte meg Csata nevű kisközségben, hol a pályaudvarban, az egyházmegyei lelkészi és tanítói kar s nagy számú férfi és női intelligens közönség élén Jókay Lajos esperes fogadta őt szép beszéddel, melyre a püspök ur fölemelő, gyújtó szavakkal válaszolt. — A pápai ev. ref. főgymnasiumban közelebb tartott érettségi vizsgálatra a visszalépett Kerkápoly Károly helyett Dr. Csiky Kálmán műegyetemi tanár küldetett ki kormányképviselőül.

A magyar orsz. ref. egyházi közalap végrehajtó-bizottsága elnökének körlevele az esperesekhez és a püspöki egyházak első papjaihoz. Nagytiszteletű Úr! Az egyházmegyéknek és erdélyi püspöki egyházaknak elég jelentékeny része az, mely az Egyházi Közalap iránt való köteletségét oly hiven teljesítette, hogy az elmúlt négy évről vagy épen semmi hátráléka nincs, vagy csak egészen jelentéktelen. Ezeknek

kormányzói fogadják itt elismerésemet és köszönetemet. Ellenben nem csekély azon egyházmegyék száma sem, a melyeknek esperesei a hátralékokat megdöbbentő módon felszaporodni engedték. *Ezen esperes urakkal szemben szándékom a legközelebbi conventtól a legerélyesebb intézkedéseket kérni; mert nem igazságos az, hogy a közterhet csak némelyek viseljék pontosan, de a jótétemények élvezéséhez a hanyagok is pontosan megjelenjenek s amazok áldozatainak gyümölcsét leszedjék. Elismerem én, hogy a közalap-adó behajtása, a tőle elválaszthatatlan természetes munkán kívül, olykor melléknehézségekkel is jár; de eltekintve számos kisebb egyházmegyéktől, melyek köteleességeket híven teljesítették: ha oly népes és nagy kiterjedésű egyházmegyék, minők a vértessaljai, görgényi, marosi, felső-borsodi, külső-somogyi, mezőföldi stb. képesek az adót minden évben pontosan felszedni: akkor ez nem képez megoldhatatlan feladatot; s a hol ez nincs teljesítve, vagy épen feltűnően el van hanyagolva: ott a hiba a végrehajtásban van s nem a dolog természetében. Ebben annyival kevésbé lehet, mert a közalap-adó oly csekély, hogy egyáltalában nem is nevezhető tehernek. Hiszen a földtulajdonos évi földadójának egy napra eső részét fizeti ide s kevesebb mint egy hónapra eső részével örökre megválthatja magát és gyermekeit. Ekkora adót csak a rövidlátás nevezhet tehernek: s a hátralékok felszaporodásának csak a végrehajtás elhanyagolásában lehet magyarázatát találni. De ha számosan vannak olyanok, kik első négy évi tartozásaikat teljesítették, annál kevesebb azok száma, a kik a már végéhez közelgető 1887-iki tartozásaik befizetését bár csak meg is kezdték volna. A folyó évben eddig befolyt mintegy 54 ezer forint, alig két ezer forint hiján, mind az első négy év hátralékainak törlesztése s a folyó évre történt befizetések, nyolcz hónap alatt, nem mennek többre két ezer forintnál az egész országos egyházból. A tavasz óta, mintha elvágták volna a befizetéseket, még a legpontosabb egyházmegyék se küldenek semmit. A „kezelési szabályok“ 31. §-a azon utasítást adja az esperesnek, hogy a pénz beszédését oly időben szorgalmazza, mikor a fizetés az egyháztagokra nézve legkényelmesebb. Ilyennek kell tekintenem kétségen kívül a jelen időt, midőn az Isten bő aratással áldotta meg hazánk völgyeit s midőn legnagyobb részben földmives népünk legkönnyebben kifizetheti ide járó, különben is jelentéktelen adóját. Ennélfogva egész tisztelettel, de komolyan felkérem Nagytiszteletű urat, hogy ezen levelem vétele után azonnal erélyes körlevélben tegye szigorú köteleességévé a kormányzása alatt álló lelkész uraknak és presbyteriumoknak, hogy szeptember és október hónapokban úgy a régi hátralékokat, mint a folyó 1887-iki járulékokat pontosan szedjék be. E körlevélben méltóztassék figyelmeztetni őket a „kezelési szabály“ 11. §. b) pontjára, mely szerint „a mely gyülekezetek közalapi tartozásaiknak bármely kis részével hátralékban vannak, azok a közalaptól nem segílyeztetnek.“ E rendelkezés, mely a zsinati törvényből vétett át, eddig nem volt végrehajtható a kimutatások hiánya miatt, de már az idén és ezután mindig szigorúan végre fog hajtani. Továbbá a „kezelési szabály“ 25. és 26. §§-aira, melyek szerint a presbyterium „anyagi felelősség terhe alatt“ köteles a folyó évre kijegyzett követeléseket, mind

a folyó évi járulékokat, mind a régi hátralékokat, deczember 1-ig felszedni s az esperesnek átadni; különösen a hátralékok fel nem szedése miatt felelősségre fog vonatni. Végül nagyon komolyan felkérem Esperes urakat, hogy 1886-iki Fő-tabellájokat a Végrehajtó bizottság jegyzőjéhez haladéktalanul küldjék be. A mai nap még tizenötön vannak olyanok, a kiknek ez az ügye nincs rendben; s bár közülök csak kettő olyan, a ki a jegyző ur háromszori sürgetésére is, egyáltalában nem küldött Fő-tabellát, de a többi is, hibásan kiállított Fő-tabelláját a jegyző urtól kiigazítás végett visszakapván, többé vissza nem küldötte. Ezen esperes urak jól fogják tudni, hogy a bizottsági jegyző ur minő erőfeszítéseket tett s minő rendkívüli munkát végzett azért, hogy az ő mulasztásaikat kipótolja s Fő-tabelláikat, melyeknek már márczius hónapban itt kezdéséig beszerezze. A sürgetések sora ezen levelemmel ki van merítve; de bizonyosokká teszem a Nt. urakat a felől, hogy a szeptember 26-án tartandó bizottsági gyűléstől kivánni fogom, hogy a mely egyházmegyéknek Fő-tabellája akkor nem lesz itt és nem lesz rendben: azokat általában hátralékosoknak tekintse és összes segély-kérvényeiket mellőzze. A Nt. urak nem menthetik magokat azzal, hogy a Fő-tabellát lehetetlen kiállítani a kezelési szabályoknak megfelelően, ezeknek complicáltsága miatt; mert a mi az 50-nek lehetséges volt: az a többi 15-nek is lehetséges. Az eddig észlelt kiállítási hiányokból nem a kezelési szabályok complicáltsága tünt ki, hanem azoknak nem ismerése és figyelmen kívül hagyása. Mindezeket ismételve szívére kötvén Nt. urnak, teljes tisztelettel maradtam: Rév-Komáromban, 1887. szeptember 10-én. Nt. Urnak alázatos szolgálója Beöthy Zsigmond, a közalap végrehajtó-bizottságának elnöke.

Egy magánvizsga Geszten. Tisza Kálmán kormányelnök legkisebb fia, Lajos mult vasárnap, f. hó 11-én magánvizsgát tett Geszten az elemi osztályok összes tantárgyaiból. A vizsgáló bizottságot Szél Kálmán n.-szalontai lelkész-esperes, két szalontai tanár, a geszti lelkész és két tanító, Debreczenből lapunk szerkesztője s a nevelő, Csánky Gyula, debreczeni volt hittanhallgató alkották. A 8 éves kis fiu rendkívüli élénkséggel és könnyedséggel felelt minden tantárgyból, kiváló jártasságot mutatván különösen a számtanban, a magyar nyelvben és a földrajzban. A tanítás fényes sikerével mindenki nagyon meg lehetett és meg is volt elégedve. A vizsgán a szülék, a két fitestvér és ezek idősebbikének neje voltak a censorokon kívül jelen.

Szerkesztői posta. D. L. N.-V á r a d. „Személyes pályázat“ cz. cikkedet a jövő számban közzé teszem. Gratulálok pontosságodhoz s impurumod föltétlen puritásához! — O. K. és K. G. Az „Egy és más stb.“ rovat ezen számra le levén már foglalva, gyakorlati irányu kérdéseikre a jövő számban felelünk. — H. I. Még nem volt időnk hosszú cikkét átolvasni s így annak közölhetése, vagy nem közölhetése ügyében sem nyilatkozhatunk. — K. H. L. Kis ujsz állás. A „Böngészet“ most már teljes egészében kezeink közt levén, arra mielőbb sort kerítünk.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csiky Lajos.**